

УДК 342:334.02:631

О. В. Савчук,
аспірант кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування,
заклад вищої освіти "Подільський державний університет"
ORCID ID: 0000-0003-2068-8191

DOI: 10.32702/2306-6792.2022.2.50

МЕТОДОЛОГІЧНІ І ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ВПЛИВУ АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

O. Savchuk,
Postgraduate student of the Department of Management, Public Administration
and Administration, Higher educational institution "Podillia State University"

METHODOLOGICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF ASSESSING THE IMPACT OF CRISIS MANAGEMENT AND QUARANTINE MEASURES ON THE EFFICIENCY OF AGRO-INDUSTRIAL ENTERPRISES

Встановлено, що антикризовий менеджмент та карантинні заходи здійснюють суттєвий вплив на економічні процеси, що призводить до змін ефективності діяльності агропромислових підприємств. Систематизовано форми та напрями впливу антикризового менеджменту та карантинних заходів безпосередньо на функціонал діяльності агропромислових підприємств. Обґрунтовано перелік індикаторів-показників для глибокої оцінки кожного блоку фінансової складової підприємств аграрної сфери економіки та необхідність застосування інноваційних інструментів для своєчасної й ефективної діагностики діяльності підприємств, що дало змогу всебічно підійти до моделювання сценаріїв розвитку аграрних підприємств. Запропоновані в цьому дослідженні методологічні підходи оцінювання впливу антикризового менеджменту та карантинних заходів, пов'язаних з пандемією, дозволили виявити тенденції та розрахувати ймовірність зниження ефективності діяльності агропромислових підприємств, а також обґрунтувати стратегічні напрями підвищення ефективності на засадах SMART-спеціалізації.

The aim of the study is to improve the methodological aspects of assessing the impact of crisis management and quarantine measures on the efficiency of agro-industrial enterprises on the basis of SMART-specialization.

The impact of quarantine measures related to knockdowns to stop the spread of the pandemic on the financial and economic component of agro-industrial enterprises in the following key blocks: financial and credit security; state financial support; tax regulation; insurance protection; social transfers; the necessity of application of innovative tools of anti-crisis management, namely benchmarking is substantiated; reengineering; outsourcing; risk management; express diagnostics; KEI examinations; interactive, simulation and structural-cognitive modeling; introduction of intellectualization of administrative processes, anti-crisis PR-management for timely effective diagnosis of enterprises and the choice of alternatives to strategic anti-crisis management; European experience shows the possibility of applying and disseminating SMART specialization for development strategy, which determines competitive advantages, sets strategic priorities and implements intellectual policy to maximize development potential based on the knowledge economy.

Methodological principles were improved and the impact of anti-crisis management and quarantine quarantine measures in the pandemic on the efficiency of the agricultural sector through the systematization of forms and directions of direct impact on the functioning of the agricultural sector and the choice of strategic alternatives for development. principles of SMART specialization.

The results of the study indicate that all enterprises in the agricultural sector operate efficiently and make a profit, the level of profitability is higher than other activities by almost 10 percent and twice as small, but there is a tendency to reduce efficiency in general due to a significant reduction in large and medium-sized enterprises, which indicates the available reserves of growth to reduce losses and increase profitability compared to leaders.

According to the results of the forecast, there is a possibility of reduced development efficiency due to weak demand, reduced costs of material and technical resources (primarily energy and fertilizers), the introduction of trade restrictions, supply chain disruptions (both input and output) and implementation. panic "purchases. The determined list of indicators for the assessment of each block of the financial component made it possible to model scenarios of effective development of agro-industrial enterprises on the basis of SMART-specialization.

Ключові слова: фінансово-економічні результати, карантинні заходи, методологічні аспекти, практичні заходи, оцінка впливу, ефективність, SMART-спеціалізація, антикризовий менеджмент.

Key words: financial and economic results, quarantine measures, methodological aspects, practical measures, impact assessment, efficiency, SMART-specialization, anti-crisis management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Для підприємців в усьому світі є надзвичайно важливим своєчасно виявити фактори, які впливають на фінансово-економічний стан і за можливості усунути недоліки діяльності підприємства. Основним інструментом для такої оцінки є фінансово-економічний аналіз, за допомогою якого можна об'єктивно оцінити зовнішню та внутрішню діяльність підприємства. Загально визнано, що пандемія вірусу COVID-19 та пов'язані з нею карантинні заходи, здійснюють суттєвий вплив на економічні процеси. Вплив локдаунів на різні галузі економіки неоднаковий, залежить від специфіки функціонування сфери діяльності.

МЕТА СТАТТІ

Метою дослідження є удосконалення методологічних аспектів оцінки впливу антикризового менеджменту та карантинних заходів на ефективність діяльності агропромислових підприємств на засадах SMART-спеціалізації.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Управління фінансовими результатами передбачає дослідження і використання саме тих чинників, які найвагомніше впливають на результати господарської і фінансової діяльності підприємства та прийняття і реалізацію рішень, які сприяли підвищенню доходів та зниженню витрат.

Дослідження Світового Банку аналізують вплив карантинних заходів на цінову ситуацію на аграрному ринку. Водночас, на їх думку, поширення пандемії COVID-19 розширило та "збагатило" набір факторів: більш слабкий попит, різке зниження витрат на матеріально-технічні ресурси (насамперед — енергію та добрива), запровадження торгових обмежень, збої у ланцюжках поставок (як на вході, так і на виході) та здійснення "панічних" покупок [1].

Вітчизняні дослідники відзначають, що сільське господарство, як бізнес "на відкритому повітрі" з мінімальною кількістю людського ресурсу, відчуває карантинні обмеження найменше за інші сектори економіки [2].

Відмічено, що найкраще почуються великі агрохолдинги, а найбільших втрат зазнають малі та середні господарства. Ситуація, яка склалася внаслідок карантинних обмежень, містить загрози, пов'язані з погіршенням рівня продовольчої безпеки України, руйнуванням дрібного аграрного бізнесу, загостренням соціальної напруженості, тінізацією ринку агропродукції, що погіршує можливості протиепідемічного контролю цього процесу, провокує зростання цін на агропродукцію у торговельних мережах, стимулює її імпорт.

Найбільш дієвими кроками для відновлення виробництва, які найбільше постраждали від запровадження карантинних заходів, у постпандемічний період в Україні, повинні стати запровадження податкових пільг на період не менше двох років, підвищення рівня їх фінансового забезпечення за рахунок державної фінансової підтримки, а також відновлення державного замовлення на окремі товари зазначені авторами консенсус-прогнозу [3].

Дослідники ОЕСД вказують на те, що для забезпечення стійкого відновлення необхідно знизити рівень економічної невизначеності [4]. Попри існування глобальних чинників ризику, впоратися з якими окремим державам досить непросто, повинні вживатися заходи, спрямовані на зниження витрат, пов'язаних з економічною невизначеністю — передусім у сфері торговельної політики та спеціальних протекціоністських заходів.

Фінансова стабільність аграрного підприємства являється гарантією продовольчої безпеки країни та основою експортного потенціалу для сільськогосподарського виробника, тому держава повинна тримати курс на ство-

Таблиця 1. Рівень рентабельності діяльності підприємств, %

	Роки	Рівень рентабельності (збитковості) операційної діяльності підприємств					Рівень рентабельності (збитковості) всієї діяльності підприємств				
		усього	у тому числі підприємства:				усього	у тому числі підприємства:			
			великі	середні	малі	з них мікро-		великі	середні	малі	з них мікро-
Усього	2010	4,0	3,9	5,0	1,8	-3,5	0,5	0,2	2,3	-5,7	-13,9
	2011	5,9	6,2	6,0	4,2	0,8	1,8	3,3	1,2	-2,5	-8,0
	2012	5,0	5,2	5,0	4,1	-0,1	1,0	0,9	2,2	-3,3	-10,2
	2013	3,9	5,0	3,2	2,2	-2,3	-0,7	0,6	-0,1	-6,2	-16,1
	2014	-4,1	0,7	-3,6	-17,9	-30,1	-14,2	-11,1	-12,5	-26,5	-40,2
	2015	1,0	4,0	0,0	-4,2	-8,2	-7,3	-7,0	-5,0	-13,6	-20,4
	2016	7,4	8,8	6,9	5,2	-0,4	0,6	2,4	0,7	-3,6	-11,7
	2017	8,8	11,2	7,3	6,5	2,4	3,0	5,2	3,1	-2,0	-8,0
	2018	8,1	9,1	7,0	8,3	4,7	4,5	5,2	4,6	2,7	-1,8
	2019	10,2	10,3	10,0	10,7	9,3	7,6	6,8	8,6	7,0	3,3
	2020	6,2	8,3	5,4	3,9	1,0	0,9	1,0	2,1	-1,8	-5,5
Відхилення 2020 р. від 2010 р., +/-	2,2	4,4	0,4	2,1	4,5	0,4	0,8	-0,2	7,5	9,4	
Сільське, лісове та рибне господарство	2010	22,9	29,8	23,2	17,9	10,2	16,3	22,0	16,8	11,2	2,2
	2011	23,2	30,6	21,0	25,9	23,6	18,0	25,2	15,5	21,8	19,4
	2012	21,7	29,7	19,6	22,7	19,4	15,6	24,6	13,1	16,7	13,6
	2013	11,3	20,0	8,4	12,9	13,0	8,0	15,3	6,3	8,1	7,0
	2014	20,6	23,8	20,8	18,5	14,4	8,9	14,9	6,9	9,8	6,6
	2015	41,7	54,3	37,8	41,4	36,2	29,5	45,4	23,4	32,4	30,9
	2016	32,4	29,3	30,4	37,2	33,0	24,7	24,7	21,6	30,0	26,5
	2017	22,4	24,6	20,8	24,1	24,2	16,0	20,5	15,4	15,6	7,7
	2018	18,3	22,9	17,1	18,6	16,4	13,7	21,2	14,3	10,9	7,9
	2019	19,2	8,3	26,2	13,4	15,5	16,1	6,1	23,6	9,6	8,9
	2020	18,6	16,0	18,5	19,8	18,1	13,6	9,7	13,9	14,8	15,2
Відхилення 2020 р. від 2010 р., +/-	-4,3	-13,8	-4,7	1,9	7,9	-2,7	-12,3	-2,9	3,6	13,0	

Джерело: розраховано автором на основі [11].

рення умов для розвитку галузі, впровадження переробки, нових видів аграрного бізнесу, захисту фермерів та реформування галузі [5, с. 110].

Ходаківська О.В., Тулуш А.Д., Пугачов М.І., Крушельницький М.В. вважають, що вплив карантинних заходів, пов'язаних із поширенням COVID-19, на фінансову складову аграрної економіки доцільно досліджувати за такими ключовими блоками: фінансове забезпечення; кредитне забезпечення; державна фінансова підтримка; податкове регулювання; страховий захист; соціальні трансферти. У рамках сформованих ключових блоків будуть досліджуватись форми та напрями впливу карантинних заходів та визначатись основні індикатори оцінювання такого впливу [6, с. 47].

Пріб К.А. пропонує авторську методику дослідження з урахування 47 основних індикаторів дестабілізаційних процесів, переважним чином кризові явища та дестабілізація проявляються у діяльності сільськогосподарських підприємств низькою інтенсивністю використання капіталу й інвестиційних процесів, незадовільним рівнем трудового та експортного потенціалу, застарілим основним капіталом, подеколи ціновим диспаритетом, а також недостатньо високою ефек-

тивністю використання капіталу та поглибленню фінансових ризиків [7, с. 54].

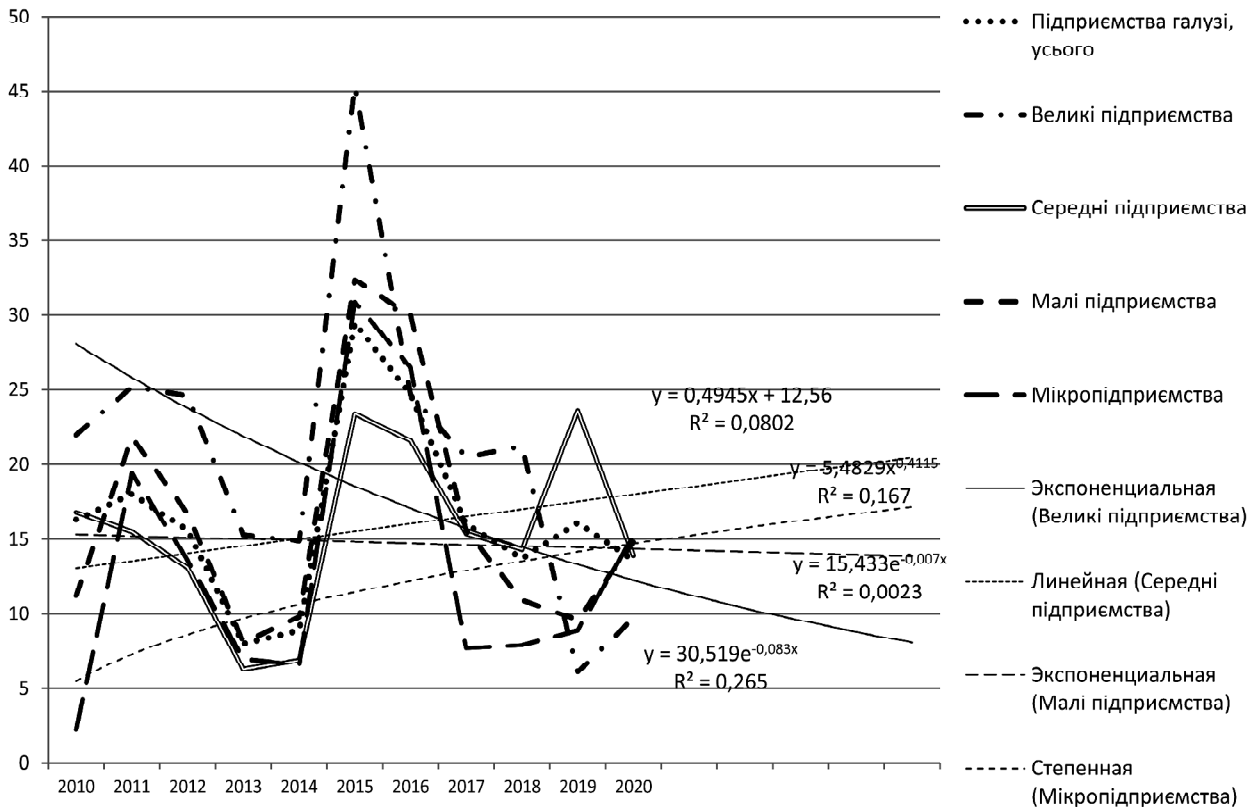
Обґрунтовано необхідність застосування інноваційних інструментів для своєчасної й ефективної діагностики діяльності підприємств: бенчмаркінгу; реінжинірингу; аутсорсингу; ризик-менеджменту; експрес-діагностики; КЕІ-експертизи; проведення інтерактивного, імітаційного і структурно-когнітивного моделювання; запровадження інтелектуалізації процесів адміністрування, антикризового PR-менеджменту при виборі альтернатив стратегічного управління [8, с. 97].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

У зв'язку з цим, метою дослідження є опрацювання методологічних засад та фактичного оцінювання впливу карантинних заходів, пов'язаних з COVID-19, на функціонування підприємств аграрного сектору економіки. Реалізація поставленої мети відбувається через систематизацію форм та напрямів впливу карантинних заходів як безпосередньо на функціонування підприємств аграрного сектору економіки, так і держави.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У сучасних умовах господарювання зростають самостійність і відповідальність під-

Рис. 1. Прогнозування рівня рентабельності підприємств сільського, лісового та рибного господарств

Джерело: побудовано на основі [10].

приємств у розробленні та прийнятті управлінських рішень стосовно забезпечення їхньої ефективної діяльності. Фінансово-економічний результат є підсумком діяльності підприємства, пов'язаний із виробництвом та реалізацією продукції (надання послуг, виконання робіт) і водночас виступає є необхідною передумовою одним із центральних показників діяльності підприємств, використовується як орієнтир, відображаючи напрям його розвитку. Фінансовий результат як універсальна економічна категорія дає змогу враховувати два чинники основної мети підприємницької діяльності — максимізацію доходів і мінімізацію витрат. Економічна категорія "фінансовий результат" трактується як різниця між доходами і витратами, прибуток (збиток), підсумок, приріст (зменшення) капіталу.

Динамічність ринкового середовища практично завжди обумовлює зміну умов фінансування сільського господарства [9, с. 121].

Особливу увагу на процес формування фінансового результату звертають усі без винятку суб'єкти господарювання [10, с. 229].

Метою будь-якого підприємства є раціональне використання залучених ресурсів, що остаточно відображається у фінансових результатах діяльності.

Дані таблиці 1 свідчать про те, що у всіх підприємствах зростає рівень операційної і всієї рентабельності, але малі та мікропідприємства були збиткові. В аграрному секторі всі за розмірами підприємства працюють ефективно і отримують прибутки, рівень рентабельності вищий від інших видів діяльності майже на 10 відсотків та вдвоє у малих, але спостерігається тенденція до зниження ефективності в загальному за рахунок суттєвого зниження у великих та середніх підприємств. У період пандемії спостерігаємо зниження ефективності діяльності підприємств в цілому, та підвищення ефективності великих і малих підприємств аграрного сектора, крім середніх. На основі проведеного аналізу можна зробити висновки про наявні резерви росту для збиткових та зростання ефективності у порівнянні з лідерами за видами економічної діяльності.

Оскільки діяльність сільськогосподарських підприємств є досить ризиковою, а її результати залежать від цілого ряду зовнішніх нерегульованих факторів, доцільно здійснювати прогнозування показників формування та використання фінансових ресурсів і їх прибутковості [12, с. 129].

Прогнозування рівня рентабельності різних за розмірами підприємств аграрного сектора економіки (рис. 1).

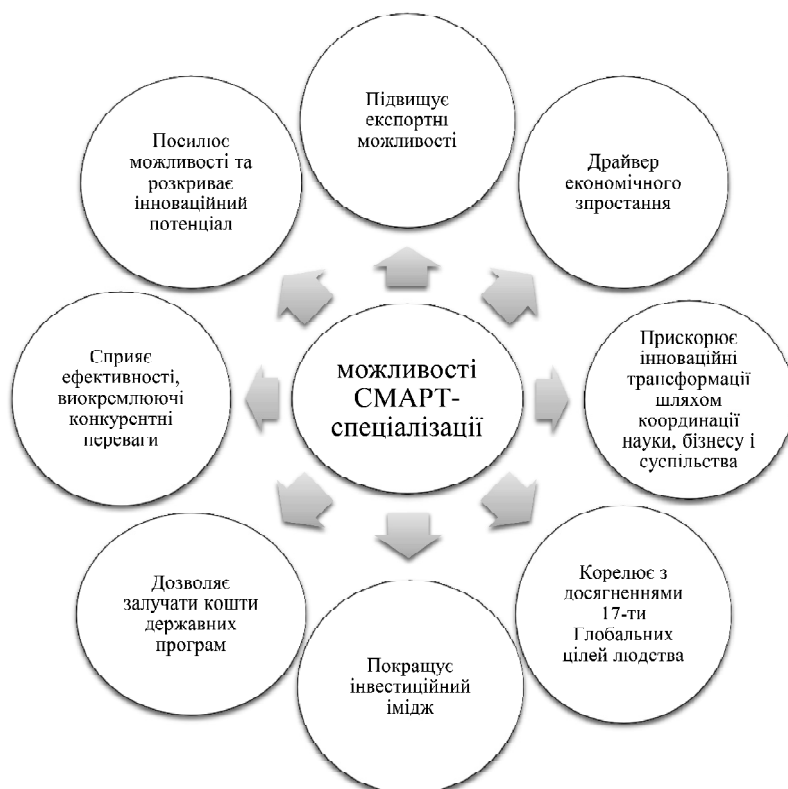

Рис. 2. Переваги SMART-спеціалізації

Джерело: складено автором за даними Платформи S3 [12].

Дані рисунка 1 вказують на ймовірність зростання рівня рентабельності різних за розмірами підприємств сільського, лісового та рибного господарств дуже низька, коливається в межах від 0,2 до 26,5%, що підтверджує необхідність пошуку альтернатив підвищення фінансово-економічних результатів на перспективу. Слід відмітити також, що згідно з найвищою ймовірністю, слід очікувати зниження ефективності розвитку.

Визначений перелік індикаторів-показників для глибокої оцінки кожного блоку фінансової складової аграрної економіки дає змогу всебічно підійти до моделювання сценаріїв розвитку фінансового забезпечення аграрних підприємств в умовах дії карантинних заходів.

Мова може йти про декілька варіантів можливого розвитку господарств у перспективі, де ключову роль буде відігравати агропромислове виробництво. Найбільш ймовірними із них є наступні сценарії — інерційний, інноваційний та проміжний варіанти розвитку. У процесі забезпечення перспективного фінансово-економічного потенціалу виникає потреба у пошуку оптимального виробництва та нових рішень із фінансового управління підприємствами.

Вважаємо, що варто приділити увагу удосконаленню фінансового планування; посиленню контролю, визначенню відхилень, поглиб-

леному вивченню та аналізу їх причин та активізації подальшого розвитку з врахуванням досвіду лідерів та широкого використання в практиці.

Важливим орієнтиром майбутнього економічного розвитку, зокрема у сфері економічного піднесення, є впровадження концепції SMART-спеціалізації, яка полягає у виявленні унікальних характеристик і активів, спрямована на впровадження нових методів управління шляхом співпраці між органами влади, відповідальними за прийняття рішень щодо розробку та впровадження інноваційної політики, та відповідних зацікавлених сторін, які беруть участь у такому процесі (підприємці, університети, науково-дослідні установи, громадянське суспільство).

Практика ЄС засвідчила, що основними перевагами застосування підходу SMART-спеціалізації є: сприяння інклюзивному та сталому розвитку, адже мета впрова-

дження SMART-спеціалізації корелює з досягненням 17-ти Глобальних цілей людства, вона є драйвером регіонального економічного зростання та сприяє ефективності місцевих громад, виокремлюючи конкурентні переваги, посилює локальні можливості, а також прискорює інноваційні трансформації шляхом координації науки-бізнесу й суспільства [13].

Європейська комісія визнала на державному рівні, що важливість розкриття потенціалу технологічних викликів діджиталізації, що вимагає прискорення інноваційного розвитку для менш розвинених індустріальних регіонів. Враховуючи те, що стратегії SMART-спеціалізації об'єднують урядові організації, місцеві органи влади, науково-дослідні установи, підприємства, асоціації, громадські установи, МСП, SMART-підходи дозволяють розробити дієві заходи для вирішення соціальних проблем, що є передумовою економічного зростання і джерелом створення робочих місць., що відображено на рисунку 2.

Поширення SMART-спеціалізації в ЄС є формою співробітництва, що заохочує інноваційні партнерства і кластери об'єднувати зусилля, створюючи інноваційну екосистему, проводити модернізацію європейської промисловості. Отже, ЄС за допомогою SMART-спеціалізації розпочав загальноєвропейську інно-

ваційну кампанію, в яку залучені майже всі європейські країни.

Українські реалії показують незрілість механізмів управління та відсутність системної координації між ключовими стейкхолдерами. Серед причин такого стану, обумовлених низьким рівнем комунікації між центральними органами влади, місцевими державними інституціями, бізнесом у регіонах та науковими установами, є:

— недостатня ефективність механізмів державного стимулювання розвитку національної інноваційної екосистеми: партнерства приватних інвесторів, бізнесу, науки і держави у процесі формування інноваційної інфраструктури: зон розвитку технологій; індустріальних парків; бізнес-інкубаторів, кластерів, які є дієвими інструментами капіталізації наукових розробок та комерціалізації інновацій.

— слабка взаємодія науки і виробництва в ранніх етапах інноваційної діяльності та низький попит на інтелектуальну власність. Лише незначна частина вітчизняних виробників здійснюють замовлення на наукові розробки, тому фактично дослідники змушені вгадувати, що потрібно реальному сектору економіки. Як наслідок, значне число винаходів не знаходить комерційної реалізації. А компанії в свою чергу не поспішають вкладатися в наукові дослідження як це відбувається в розвинутих країнах, де наука фінансується переважно приватним бізнесом;

— недостатня інформованість щодо можливостей доступу до фінансових ресурсів, зокрема грантів та проектів технічної допомоги в сфері інновацій та слабка активність МСП у сфері отримання такого фінансування.

Ключовим інструментом для реалізації цієї стратегії розвитку інновацій є кластери, які організовані для об'єднання та обміну досвідом, фінансуванням, лідерством та коучингом, щоб зробити бізнес успішним, продуктивним, прибутковим та сприяти працевлаштуванню населення певної громади. Кластери допомагають стимулювати інновації та стартапи, розвиваючи наявні сильні сторони в регіоні та підтримувати їх розвиток, щоб допомогти їм стати світовими лідерами, спеціалізуючись та співпрацюючи з іншими стейкхолдерами. Європейський досвід доводить можливість застосування та поширення СМАРТ-спеціалізації для стратегування розвитку, що визначає конкурентні переваги, встановлює стратегічні пріоритети та впроваджує інтелектуальну політику для максимізації потенціалу розвитку на основі знань.

ВИСНОВКИ

Здійснений у дослідженні аналіз дає підстави стверджувати, що в короткостроковому періоді фінансовий результат підприємства здебільшого ототожнюється з величиною його прибутку чи доходу. Але в довгостроковій перспективі фінансовий результат підприємства доцільніше оцінювати через зміну величини вартості власного капіталу чи ринкової вартості суб'єкта господарювання. Обидва підходи до тлумачення фінансового результату підприємства не суперечать одне одному, а лише виявляють дуальний характер досліджуваної категорії.

Удосконалення методологічних підходів до оцінювання впливу карантинних заходів, пов'язаних з COVID-19, на ефективність діяльності агропромислових підприємств дозволяють виявити ризики зниження фінансово-економічного потенціалу сільськогосподарських виробників та обґрунтувати стратегічні напрями посилення їх фінансово-економічної безпеки на засадах старт-спеціалізації.

Важливим є те, що у випадку, якщо вдасться реалізувати СМАРТ-спеціалізацію в Україні, бо вона діє в Європі, — це дозволить забезпечити трансформаційний ефект, необхідний для модернізації в умовах впливу Індустрії 4.0. Реалізація СМАРТ-спеціалізації може бути досить ефективним інструментом майбутнього розвитку, зокрема для можливості інтеграції на більш високі ступені європейських ланцюгів доданої вартості.

Література:

1. Commodity Markets Outlook: Implications of COVID-19 for Commodities. A World Bank Group Report. April 2020. 89 p.

2. Наслідки епідемії COVID-19 та карантинних заходів для провідних секторів економіки України: кабінетне дослідження. ГО "Центр прикладних досліджень" за підтримки Представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні. Липень 2020 р. 55 с.

3. Консенсус-прогноз "Україна: вплив COVID-19 на економіку і суспільство" (бачення постпандемічного розвитку у 2020—2024 рр. очима експертів та молоді). Департамент стратегічного планування та макроекономічного прогнозування Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства. Серпень 2020. 50 с.

4. COVID-19 в странах Центральной Азии: последствия и ответные политические меры. Tackling Coronavirus (COVID-19): Contributing to a global effort. OECD. June 2020. 62 p.

5. Петлюк Л.О., Мєдведкова Н.С. Державна підтримка у забезпеченні розвитку аграрного сектору економіки України. Економіка та держава. 2021. № 2. С. 105—111. DOI: 10.32702/2306#6806.2021.2.105

6. Ходаківська О.В., Тулуш Л.Д., Пугачов М.І., Крушельницький М. В. Методологічні підходи до оцінювання впливу карантинних заходів, пов'язаних із поширенням COVID-19, на фінансову складову аграрної економіки. Економіка та держава. 2021. № 9/20. С. 45—51.

7. Приб К. А. Практика антикризового управління в сільськогосподарських підприємствах. Економіка АПК. 2019. № 10. С. 51—59.

8. Волошук К.Б., Іванишин О.В., Савчук О.В. Традиційний та інноваційний інструментарій антикризового менеджменту агропромислових підприємств. Інноваційна економіка. 2021. № 5—6. С. 92—98.

9. Трусова Н.В. Макроекономічний аналіз факторів формування фінансового потенціалу сільського господарства. Облік і фінанси. 2015. № 1 (67). С. 120—125.

10. Шипіна С.Б. Сутність поняття "фінансові результати" як об'єкта бухгалтерського обліку. Вісник ЖДТУ. 2012. № 1 (59). С. 229—232.

11. Державна служба статистики в Україні. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

12. Шаповал Л.П., Перепелиця І.С. Імітаційне моделювання фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств. Облік і фінанси. 2015. № 3 (69). С. 124—129.

13. СМАРТ-спеціалізація в Україні: чому не так, як в Європі? URL: <https://www.industry4ukraine.net/bez-kategoriyi-uk/smart-speczializacziya-v-ukrayini-chomu-ne-tak-yak-v-yevropi/>

References:

1. World Bank Group (2020), Commodity Markets Outlook: Implications of COVID-19 for Commodities. A World Bank Group Report. April, World Bank Group, Washington, D.C., U.S.

2. НО "Tsentr prykladnykh doslidzhen" (2020), Naslidky epidemii COVID-19 ta karantynnykh zakhodiv dlia providnykh sektoriv ekonomiky Ukrainy: kabinetne doslidzhennia [Consequences of the COVID-19 epidemic and quarantine measures for the leading sectors of Ukraine's economy: a case study], НО "Tsentr prykladnykh doslidzhen" za pidtrymky Predstavnytstva Fondu Konrada Adenauera v Ukraini, Kyiv, Ukraine.

3. Ministry for Development of Economy, Trade and Agriculture of Ukraine (2020), Konsensus-prohnoz "Ukraina: vplyv COVID-19 na

ekonomiku i suspil'stvo" (bachennia postpandemichnoho rozvytku u 2020—2024 rr. ochyma ekspertiv ta molodi) [Consensus forecast "Ukraine: the impact of COVID-19 on the economy and society" (vision of post-pandemic development in 2020—2024 through the eyes of experts and youth)], Departament stratehichnoho planuvannia ta makroekonomichnoho prohnozuvannia Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta sil's'koho hospodarstva, Kyiv, Ukraine.

4. OECD (2020), COVID-19 v stranah Central'noj Azii: posledstvija i otvetnye politicheskie mery [COVID-19 in Central Asia: Implications and Policy Responses. Tackling coronavirus (COVID-19): Contributing to a global effort], Paris, France.

5. Petliuk, L. and Miedviedkova, N. (2021), "State support in ensuring the development of the agricultural sector of the ukrainian economy", Ekonomika ta derzhava, vol. 2, pp. 105—111. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.2.105

6. Khodakivska, O. Tulush, L. Pugachov, M. and Krushelnytskyi, M. (2021), "Methodological approaches to assessing the impact of quarantine measures related to the spread of COVID-19 on the financial component of the agricultural economy", Ekonomika ta derzhava, vol. 9, pp. 45—51. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.9.45

7. Prib, K.A. (2019), "The practice of crisis management in agricultural enterprises", Ekonomika APK, vol. 10, pp. 51—59.

8. Voloschuk, K.B. Ivanyshyn, O.V. and Savchuk, O.V. (2021), "Traditional and innovative tools of crisis management of agro-industrial enterprises", Innovatsijna ekonomika, vol. 5—6, pp. 92—98.

9. Trusova, N.V. (2015), "Macroeconomic Analysis of Agriculture Financial Potential Formation Factors", Oblik i finansi, vol. 1 (67), pp. 120—125.

10. Shypina, S.B. (2012), "The essence of the concept of "financial results" as an object of accounting", Visnyk ZhDTU, vol. 1 (59), pp. 229—232.

11. State Statistics Service of Ukraine (2021), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 15 Dec 2021).

12. Shapoval, L.P. and Perepelytsia, I.S. (2015), "Simulation Modelling of Financial Support for Agricultural Companies", Oblik i finansi, vol. 3 (69), pp. 124—129.

13. Industry4Ukraine (2020), "SMART specialization in Ukraine: why not like in Europe?", available at: <https://www.industry4ukraine.net/bez-kategoriyi-uk/smart-speczializacziya-v-ukrayini-chomu-ne-tak-yak-v-yevropi/> (Accessed 15 Dec 2021).

Стаття надійшла до редакції 17.01.2022 р.